

Elintarvikealan tes-ratkaisu – kalleinta leipomoalalle

Elintarvikealan uusi työehtosopimus tuli voimaan 14.4.2025, kun neuvotteluosapuolet ETL ja SEL hyväksyivät valtakunnansovittelija Anu Sajavaaran tekemän sovintoesityksen. Kyseessä oli jo neljäs sovintoesitys, kun SEL oli hylännyt kolme aikaisempaa.

Uuden työehtosopimusratkaisun myötä kaikissa elintarvikealojen yrityksissä tehdään kolmen seuraavan vuoden aikana samansuuruiset palkankorotukset riippumatta siitä, onko kyseessä esimerkiksi suuri panimo- tai liha-alan pörssiyritys vai pieni muutaman työntekijän työllistävä käsityövaltainen leipomo. Mutta leipomoala ainoana elintarvikealana maksaa 100%:n yötyölisää, kun muu elintarvikeala maksaa vain 30 %:n yötyölisää, jos työt aloitetaan ennen klo 24. Jo yksistään tuon takia työehtosopimusratkaisu on kallein nimenomaan leipomoalan yrityksille.

Positiivista kuitenkin on, että leipomoalalle saatiin myös pieniä pitkäaikaista kaivattuja työaikajoustoja. Tällainen on esimerkiksi keskimääräinen työaikajärjestelmä, joka on samantyylinen kuin panimoalalla jo vuosikymmenien ajan käytössä ollut työaikajärjestelmä. Leipomoalalla työaikajärjestelmän käyttöönottoaminen on kuitenkin paikallisen sopimisen takana, kun panimoalalla se on työnantajan direktiossa, eli työnantajan yksipuolisen päätösvallan alla. Paikallinen sopiminen on onneksi 1.1.2025 lähtien mahdollista myös järjestäytymättömissä yrityksissä, kiitos Suomen nykyisen hallituksen tekemien työmarkkinauudistusten, joten tuo tes-uudistus on hyvä lisä leipomoalalle. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että on jotenkin uskomatonta, että ”suomalaisessa oikeusvaltiossa” piti odottaa aina vuoteen 2025 asti, että Suomeen saatiin yrityksille tasa-arvoinen järjestelmä, joka mahdollistaa paikallisen sopimisen myös järjestäytymättömissä yrityksissä, eikä pelkästään vain työnantajaliittoon kuuluvissa yrityksissä. Ihmeiden aika ei ole ohi.

ETL:n ja SEL:n välillä käytyjen tes-neuvottelujen suurin kiistakysymys koski sitä, miten leipomotyölain 5 § kumoutuminen 1.3.2025 huomioidaan leipomoiden työntekijöitä koskevassa työehtosopimuksessa. SEL oli noin vuoden ajan kertonut julkisuuteen kauhutarinaa siitä, minkälainen taloudellinen katastrofi työntekijöille seuraa, jos Orpon hallitus kumoaa leipomotyölain. Kaikille osapuolille oli kuitenkin varsin selvää, että vaikka Orpon hallitus leipomotyölain kumoaa, laissa ollut 100%:n yötyölisämääräys tulee siirtymään leipomoiden työntekijöitä koskevaan työehtosopimukseen*. Näin myös lopulta kävi. Kyse oli lähinnä vain siitä, suostuuko SEL antamaan vastapainoksi leipomoalalle jotain työaikajoustoja.

SEL:n noin vuoden kestänyt propagandapelottelu leipomoi-

den ”100 %:n yötyölisän katoamisesta” tuntuu isostuneen kansaan ja poliitikkoihin varsin hyvin. Esimerkiksi SDP:n kansanedustaja Timo Suhonen vielä 24.4.2025 lähettämässään tiedotteessa väitti perusteettomasti, että leipomoalan työntekijöille olisi tehty 10 000 euron vuosituloleikkaus.**

Saamieni tietojen mukaan leipomotyölaissa olleen 100%:n yötyölisän ”siirto” leipomoalan työehtosopimukseen tehtiin lopulta nimenomaan SEL:n esittämällä tavalla. Erityisesti sen takia ihmettelen, mikä tarve oli suosia vuorotyötä tekeviä yrityksiä.

Uudistuksen myötä yötyön teettäminen vuorotyönä on nimittäin edullisempaa kuin jos yötyötä teetetään ”normaalina työnä” (ei vuorotyönä). Yleisesti tiedossa on, että vain suurimmat yritykset teettävät vuorotyötä. Tähän liittyen esimerkki: Vuorotyötä tehtäessä työntekijän tuntipalkka yötyötä tehtäessä lasketaan työehtosopimuksen taulukkopalkasta (eli minimipalkasta), jakajan ollessa luku 169. Jos kyse ei ole vuorotyöstä, työntekijän tuntipalkka lasketaan työntekijän henkilökohtaisesta kuukausipalkasta, jakajan ollessa luku 160. Edellä kertomani ei ole myöskään ainoa kohta uudessa työehtosopimuksessa, jossa vuorotyön teettäminen on yrityksille edullisempaa kuin ei-vuorotyön teettäminen. Yhteenvetona voi todeta, että elintarvikealan työehtosopimusratkaisu on siten kaikkein kallein yötyötä teettävälle pienille ja keskisuurille leipomoalan yrityksille, jotka eivät pysty teettämään vuorotyötä.

Elintarvikealan tes-kierros oli jälleen hyvä esimerkki siitä, kuinka vaikeaa on edes pienten muutosten saaminen työehtosopimuksiin. Kun tuo on noin vaikeaa, voi vain miettiä, kuinka vaikeaa Suomessa on tehdä valtakunnan tasolla työmarkkinauudistuksia. Ja minkälaista asennetta ja rohkeutta muutosten tekeminen päättävässä asemassa olevilta vaatii, kun he tietävät, että uudistukset tulevat johtamaan laajoihin työtaisteluihin koko valtakunnan tasolla. Sen takia totean, että arvostukseni Petteri Orpon hallituksen keväällä 2024 tekemiin työmarkkinauudistuksiin on entisestään kasvanut. Petteri Orpo, Riikka Purra, Sari Essayah ja Anders Adlercreutz yhdessä työministeri Arto Satosen*** ja hänen taustajoukkojensa kanssa ovat uskaltaneet päättäväisesti toteuttaa hallitusohjelmaan kirjattuja työmarkkinauudistuksia, ay-liikkeen lakkoiluista ja niiden aiheuttamista taloudellisista vahingoista huolimatta. Hieno esimerkki työmarkkinauudistusten jatkumisesta on 1.7.2025 voimaan tuleva yt-lain alarajan nostaminen 20 työntekijästä 50 työntekijään. Suomessa näyttää olevan vihdoinkin hallitus, joka tekee uudistuksia, joista myös pienemmät yritykset hyötyvät, eikä ihan kaikkia uudistuksia tehdä vain ay-liikkeen ja/tai suuryritysten ehdoilla, kuten aikaisemmat hallitukset ovat vuosikymmenien ajan lähes aina ennen tehneet.

Mika Väyrynen

* Tältä osin viitataan myös siihen, tuo 100%:n yötyölisä oli jo valtakunnansovittelijan ensimmäisessä sovintoesityksessä 10.3.2025, jonka ETL olisi hyväksynyt, mutta SEL sen hylkysi.

**STT Info 24.4.2025: ”SDP:n Suhonen: Maan hallitus jatkaa duunareiden kyykyttämisen tiellä!”
<https://www.sttinfo.fi/tiedote/71104305>

*** Työministerin tehtävät siirtyivät Arto Satoselta 6.5.2025 uudelle työministerille Matias Marttiselle.